

Utlåtande 2011:130 RII (Dnr 303-1281/2011)

Finansiering av teknikutvecklingsprojekt inom avfalls- hantering

Förslag från trafik- och renhållningsnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Trafik- och renhållningsnämnden får ta i anspråk centralt avsatta medel för renhållningsverksamhet, totalt 15 mnkr, för delfinansiering av teknikutvecklingsprojekt inom avfallshantering under åren 2011-2013.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Trafik- och renhållningsnämnden föreslår ett uttag från tidigare års överskott om totalt maximalt 15 mnkr räknat över en projektperiod under år 2011-2013 för finansiering av teknikutvecklingsprojekt inom avfallshanteringen.

I stadens budget för 2011 anges att trafik- och renhållningsnämnden ska följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet. Vidare framgår av trafik- och renhållningsnämndens verksamhetsplan att nämnden ska vara drivande för att utveckla ny, effektiv och miljövänlig teknik i drift- och underhållsverksamheten.

Trafik- och renhållningsnämnden anger att det i dagsläget finns flera olika avfallsområden inom vilka det är intressant och angeläget att driva utvecklingsprojekt. En del av dem är kopplade till miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden. Genom ett nära samarbete med externa aktörer, både vad gäller finansiering och genomförande, kan tekniklösningar anpassas och utvecklas

för Stockholms särskilda behov. Detta leder i sin tur till förbättrade avfallshanteringssystem ur kund-, miljö- och kostnadssynpunkt.

Eftersom projekten är relativt resurskrävande och av engångskaraktär har de inte tagits med i trafik- och renhållningsnämndens ordinarie driftbudget. Nämnden anser att tidigare års överskott från renhållningsverksamheten däremot är lämpliga att använda till denna typ av projekt. Dessa medel kan inte tas i anspråk för den ordinarie driften, eftersom det skulle ge en ojämnhet i taxan på flera års sikt.

I förberedande diskussioner har flera möjliga projektområden föreslagits. En analys kommer att göras där hänsyn kommer att tas till bland annat möjlighet att samverka med externa samarbetspartners, behov, kostnad, miljönytta och kundnytta. Utifrån det kommer ett par projekt att väljas ut för genomförande. Övriga projekt kan bli aktuella i ett senare skede.

Följande projektområden föreslås, efter prioriteringsordning.

1. Utsortering av matavfall via så kallat Opti-bagsystem, från gammal respektive ny bebyggelse
2. Utveckling av system för individuell vägning av avfall, både för sopsug och från soprum
3. Samsortering av förpackningar med efterföljande maskinell sortering
4. Nyckelsystem för soprum
5. Teknikutveckling mobil sopsug (bl.a. konvertering till stationär anläggning)
6. System för grovavfall och farligt avfall i den växande staden
7. Teknikutveckling avfallskvarnssystem
8. System för urinseparering (Norra Djurgårdsstaden)
9. Fordonsteknik.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att den växande staden medför utmaningar för stadens avfallshantering, vilket innebär behov av utveckling inom avfallsområdet för att staden långsiktigt ska ha en resurs- och kostnadseffektiv samt miljömässigt hållbar avfallshantering. Stadsledningskontoret är positivt till de förslag på teknikutvecklingsprojekt som trafik- och renhållningsnämnden föreslår. Stadsledningskontoret föreslår därför att trafik- och renhållningsnämnden får genomföra teknikutvecklingsprojekt om totalt 15 mnkr under

åren 2011-2013, vilket finansieras genom att ta i anspråk av staden centralt avsatta medel, från tidigare bokslut, för renhållningsverksamhet.

Mina synpunkter

Stockholm växer snabbt och prognosen är att staden kommer att fortsätta växa under de kommande åren. I översiktsplanen anges den övergripande strategin där staden ska förtätas och i första hand ska bebyggelse ske på redan exploaterad mark. En tätare stad med ökad befolkning kommer medföra ökade avfallsmängder samtidigt som konkurrensen om utrymmet i stadsmiljön ökar, där avfallet ska tas om hand och transporteras bort. Samtidigt ska stadens miljömål uppfyllas där bland annat det farliga avfallet ska minimeras och en större andel av avfallet ska nyttiggöras. Detta innebär behov av utveckling inom avfallsområdet för att staden långsiktigt ska ha en resurs- och kostnadseffektiv samt miljömässigt hållbar avfallshantering.

Trafik- och renhållningsnämnden har getts ett direkt uppdrag i årets budget att följa och stimulera utvecklingen av kostnadseffektiva och miljöanpassade åtgärder inom avfallsområdet. Därför är förslaget om teknikutveckling och de olika projektområdena som föreslås av trafik- och renhållningsnämnden ett välkommet initiativ.

Frågan som är föremål för beslut i detta ärende är tillåtelse att ta i anspråk de centralt avsatta medlen som finns för renhållningsverksamheten. Trafik- och renhållningsnämnden har på sin sida godkänt en prioriteringslista över möjliga teknikutvecklingsprojekt. Prioriteringsordningen i listan är givetvis beroende av vilka projekt som framkommer efter att behov, kostnad och nytta utretts närmare. Omhändertagande och nyttiggörande av matavfall är en väsentlig målsättning i såväl stadens miljöprogram som i miljöprogrammet för Norra Djurgårdsstaden. Därför är det också naturligt att avfallskvarnssystem är ett område som prioriteras. Projektet teknikutveckling för avfallskvarnssystem bör därför återfinnas på plats tre på nu sagda lista.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Karin Wanngård* och *Roger Morgert* (båda S) enligt följande.

Vi vill att Stockholm ska bli en hållbar stad och vi tror att stockholmarna delar den viljan med oss. Samtidigt är stockholmarnas vardag är en stressig tillvaro och om Staden menar allvar med sina klimatambitioner måste återvinning vara enkelt och

smidigt. Stadens återvinningscentraler ska vara välfungerande, säkra, moderna och smidiga. Ingen stockholmare ska ha långt till återvinning. Alla ska kunna sopsortera. Det ska vara självklart.

Det borde vara självklart för varje stockholmare att hon eller han enkelt ska kunna sortera och återvinna sitt avfall. Mellan valet att slänga allt i samma soptunna eller sortera ska sortera vara det enklaste alternativet. 2011 har stockholmarna rätt att kräva miljövänliga och moderna alternativ. Tyvärr är systemen för avfallshantering och återvinning i Stockholm eftersatta och omoderna. Exempelvis samlar Stockholm in mindre än 10 % av vårt matavfall för biogasrötning, vilket är lägre än Sverige som helhet och betydligt lägre än de kommuner som är ledande inom fältet. Vi ser därför försiktigt positivt på att staden nu tar steg för att komma ikapp resten av landet, även om satsningen kommer sent och är för liten. Det saknas dessutom en större strategi för avfallshantering. Små pilotprojekt i valda delar är bra, men Stockholm växer och behovet av en samlad strategi för modernare avfallshantering är stort.

I det förslag vi nu har att ta ställning till ingår insamling av matavfall. Det står dock ingenting konkret om att staden ämnar röta det insamlade matavfallet till biogas. Det förefaller märkligt. Rötning av matavfall till biogas blir en allt viktigare del av Sveriges bränsleförsörjning. Av Sveriges rötningspotential återfinns 20 % i tätorter. En stor del av den potentialen finns i Stockholmsregionen och det är därför är Stockholmsregionens utmaningar och förutsättningar viktiga också för en nationell strategi för biogas. 2007 släppte Kommunförbundet Stockholms län, KSL, utredningen ”Scenarior för insamling och behandling av matavfall i Stockholm län” (hädanefter kallad KSL-utredningen). I utredningen beskrivs och analyseras olika fyra scenarier för insamling och behandling av matavfall i hela länet utifrån kostnader och samhällsekonomiska effekter. Tidsperspektivet var då 2007 – 2015. KSL-utredningen konstaterar att de samhällsekonomiska effekterna blir större ju mer matavfall som samlas in och behandlas. Effekterna beskrivs som i huvudsak positiva miljöeffekter där användning av biogas som fordonsbränsle ses som den viktigaste för kommunerna i Stockholms län då det skulle innebära minskade nettoutsläpp av koldioxid, minskade luftföroreningar och en bättre hushållning med våra naturresurser. I ett längre perspektiv menar KSL-utredningen att också användning av biogödsel kommer att bli en viktig del av en strategi för hållbar utveckling i Stockholmsregionen. Tyvärr har den borgerliga majoriteten i Stockholm valt att begrava KSL-utredningen och inte satsat på rötning. Det har inneburit att Stockholm hamnat efter.

Det är stadens uppgift att se till att det är enkelt, till och med självklart, för stockholmarna att ha en hållbar livsstil. Det görs genom att se till att det är lätt att välja klimatsmart, att de hållbara alternativen finns nära till hands.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Trafik- och renhållningsnämnden får ta i anspråk centralt avsatta medel för renhållningsverksamhet, totalt 15 mnkr, för delfinansiering av teknikutvecklingsprojekt inom avfallshantering under åren 2011-2013.

Stockholm den 7 september 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulla Hamilton

Ylva Tengblad

Särskilt uttalande gjordes av *Karin Wanngård, Roger Mogert och Tomas Rudin* (alla S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Stefan Nilsson och Sara Pettigrew* (båda MP) enligt följande.

Om Stockholm ska kunna bli en hållbar stad, måste avfallshanteringen kraftigt förbättras. Avfallshanteringen i Stockholm har idag stora brister, både vad gäller antalet återvinningscentraler, överfulla återvinningsstationer och matavfall som helt i onödan eldas upp i Högdalen. Staden omhändertar och behandlar endast en försvinnande liten del av allt matavfall som uppkommer. År 2010 omhändertogs 7,7 procent av allt matavfall i staden och endast 2,5 procent av det matavfall som alstras i hushållen. Vi menar att det är ett enormt slöseri att så stor andel följer med övriga hushållsavfallet till förbränning, eftersom matavfallet är en utmärkt resurs för produktion av biogas.

Under den period som alliansen haft majoritet i Stockholm har ytterst lite hänt för att underlätta för storkök, restauranger och framför allt hushåll att sortera ut sitt matavfall. Anmälningsplikten för att installera en avfallskvarn är borttagen, men därifrån till tydliga politiska målsättningar och konkreta handlingsplaner för hur merparten av matavfallet ska kunna omhändertas, är det väldigt långt. Miljöpartiet menar att till år 2014 ska 70 procent av allt matavfall som alstras omhändertas och rötas till biogas.

För att förbättra avfallshanteringen i Stockholm är kommunala insatser och utvecklingsprojekt som dessa mycket positiva, men dock inte tillräckliga. Det måste även satsas ekonomiska resurser för att uppsatta mål ska kunna nås. Även nationella insatser kommer att krävas, särskilt vad gäller förpackningsinsamlingen vid återvinningsstationerna.

Särskilt uttalande gjordes av *Karin Rågsjö* (V) enligt följande.

Den totala mängden avfall per person ökar i Stockholm. Vi arbetar för minskade avfallsmängder och ökat återbruk. Vi vill uppnå detta genom fastighetsnära insamling, ökad matinsamling och arbeta för en lagändring som underlättar för staden och producenter att ta hand om och återvinna mer avfall.

Stadsdelsnämnderna ska bidra i arbetet att uppmuntra den fastighetsnära insamlingen, bland annat genom rådgivning och information, i samverkan med renhållningsnämnden.

Stadens arbete med att utveckla en egen biogasproduktion måste utökas kraftigt. Genom en storskalig insamling av biologiskt avfall från storproducenter och intresserade invånare kan den befintliga rötgasproduktion av rötslam kraftigt utvecklas. Om detta görs i egen regi effektiviseras verksamheten och stadens energikostnader sänks. Vi vill verka för att Stockholms stad startar ett gemensamt ägt biobränslevärmeverk: Stockholm Bio med två tydliga uppdrag: energi med nollutsläpp och låga priser till stockholmarna. I ett första skede ska Stockholm Bio satsa på en rötgasanläggning för framställning av biogas. Bolaget ska producera biogas men även en restprodukt som kan användas som gödning i jordbruket. Restauranger, storkök, saluhallar med flera har visat sig klara kraven på hög renhet. Exempel från andra kommuner visar att även hushållen kan lära sig separera matavfallet på ett godtagbart sätt. Genom detta kan stadens avfallshantering på ett långsiktigt hållbart sätt bidra till lägre energikostnader och en renare stad.

Vi vill öka ambitionerna med att samla in biologiskt avfall och har satt målet om 40 procent insamling till år 2011 och 70 procent insamling till år 2014.

Det kommunala energibolaget ska driva utvecklingen framåt när det gäller förnybara bränslen, energieffektivisering och biogas. Dessutom ska bolaget arbeta offensivt med utbyggnaden av tankställen för förnybara fordonsbränslen som biogas, vätgas och elektricitet, det senare för att erbjuda snabbfyllnad av rena elfordon.

Den totala mängden avfall ska minska och så mycket som möjligt gå till återbruk och återvinning. EU:s avfallshierarki ska gälla. Att bränna avfall ger energi men kostar mycket på grund av den mycket avancerade behandlingen av slagg och giftiga avgasrester. Visst utsläpp av bland annat dioxiner görs också efter rening. Att bränna avfall är också ett ineffektivt nyttjande av resurser som annars skulle kunna gå till återvinning eftersom redan producerat basmaterial förstörs och måste produceras på nytt. Den del av avfallet som bränns bör därför minska. Deponi innebär både slöseri med resurser och en risk för läckage av giftiga ämnen eller ämnen som ger växthuseffekt, och bör inte förekomma överhuvudtaget.

Vi vill genomföra en årlig återvinningsdag för att sätta fokus på frågor om minskad resursanvändning, återvinning och återbruk.

Stadens avfallssystem ska vara tillgängligt och resurseffektivt samt miljöanpassat. Att öka andelen återanvändnings- och återvinningsbart avfall är ett måste liksom att minska miljöbelastningen från alla de varor och tjänster som omsätts i staden.

Lagen om producentansvar lägger ansvaret på tillverkarna av förpackningar. Deras så kallade materialbolag ser ofta inte till att behållarna töms i tid. Inte heller

städningen har skötts ordentligt. Demokratin kräver att någon kan ställas till svars när ett system inte fungerar. Kommunen är den instans där detta ska kunna göras.

Vänsterpartiet vill skapa ett effektivt och lättillgängligt återvinningssystem, där producenterna tar det ekonomiska ansvaret för sina produkter. Vi vill ersätta de gröna behållarna med fasta lokaler för insamling av förpackningar (Fastighetsnära Insamling, FNI). Starkare krav ska ställas på fastighetsägarna och vi vill ekonomiskt gynna de som inför FNI (till exempel bostadsrättsföreningar och kommunala bolag). Starkare krav ska ställas på fastighetsägarna att tillhandahålla FNI och det ska vara ett krav vid nybyggnation.

Vi vill ta bort producenternas ansvar för själva insamlingen och ersätta detta med ett ansvar för kommunerna att skapa ett fastighetsnära insamlingssystem för allt avfall, inte bara förpackningar. Avfallet ska kategoriseras i glas, metall, plast – inte glasflaskor, konserverburkar och plastlådor. Producenterna ska då ersätta kommunerna för insamlingen av förpackningar och tidningar. Ett sådant system har godkänts av Naturvårdsverket och tillämpas helt eller delvis i flera kommuner. Därför vill vi ändra lagstiftningen. I takt med att den fastighetsnära insamlingen ökar ska dagens gröna återvinningsstationer tas bort. Där det råder utrymmesbrist i fastigheterna kan dock en miljöstuga på gatumark fungera som alternativ.

Staden ska påskynda tillgänglighetsanpassningen och installation av kärl för sopsortering och öka miljömedvetandet hos invånarna genom information och personalutbildning.

Det behövs fler återvinningscentraler (ÅVC) på fler platser i staden. Detta är viktigt för att minska transporter med bil och stimulera stockholmarna att lämna mer till återvinning. ÅVC bör kombineras med centra för återbruk av möbler, prylar, byggnadsmaterial mm. Återbruk är den typ av avfallshantering som ger högst miljövinster. Det måste vara möjligt att åka kollektivt till en återvinningscentral.

Insamling av farligt avfall är prioriterat. För att underlätta för medborgarna att lämna sitt farliga avfall krävs en utbyggnad av de fasta miljöstationerna samt en utveckling av den mobila insamlingen. Det ska finnas minst en station i varje stadsdelsnämndsområde och fler i dem med stor befolkning eller som täcker ett stort geografiskt område. Eftersom dessa stationer hanterar farligt avfall bör de vara bemannade och ge möjlighet till rådgivning.

I vissa villaområden måste avfallshämtningen göras samordnat i områdets utkant. I flerfamiljshus kan hanteringen i vissa fall effektiviseras genom ny teknik.

Avfallstaxans styrande effekt ska även fortsättningsvis stimulera till minskade avfallsmängder, ökad källsortering och därmed minskad miljöbelastning.

ÄRENDET

Trafik- och renhållningsnämnden föreslår ett uttag från tidigare års överskott om totalt maximalt 15 mnkr räknat över en projektperiod under år 2011-2013 för finansiering av teknikutvecklingsprojekt inom avfallshanteringen.

I stadens budget för 2011 anges att trafik- och renhållningsnämnden ska följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet. Vidare sägs i nämndens verksamhetsplan att trafikkontoret ska vara drivande för att utveckla ny, effektiv och miljövänlig teknik i drift- och underhållsverksamheten.

I dagsläget finns det flera olika avfallsområden inom vilka det är intressant och angeläget att driva utvecklingsprojekt. En del av dem är kopplade till miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden medan andra rör andra delar av verksamheten. Genom ett nära samarbete med externa aktörer, både vad gäller finansiering och genomförande, kan teknislösningar anpassas och utvecklas för Stockholms särskilda behov. Detta nytänkande leder i sin tur till förbättrade avfallshanteringssystem ur kund-, miljö- och kostnadssynpunkt.

Eftersom projekten är relativt resurskrävande och av engångskaraktär har de inte tagits med i den ordinarie driftbudgeten. Däremot är tidigare års överskott från renhållningsverksamheten lämpliga att använda till denna typ av projekt. Dessa medel, för närvarande ca 50 miljoner kr, kan inte tas i anspråk för den ordinarie driften, eftersom det skulle ge en ojämnhet i taxan på flera års sikt. Ett uttag om totalt maximalt femton miljoner räknat över en projektperiod under år 2011-2013 föreslås.

Projektområden

I förberedande diskussioner har flera möjliga projektområden föreslagits. En analys kommer att göras där hänsyn kommer att tas till bland annat möjlighet att samverka med externa samarbetspartners, behov, kostnad, miljönytta och kundnytta. Utifrån det kommer ett par projekt att väljas ut för genomförande. Övriga projekt kan bli aktuella i ett senare skede.

Föreslagna projektområden, efter prioriteringsordning.

1. Utsortering av matavfall via så kallat Opti-bagsystem från gammal respektive ny bebyggelse
2. Utveckling av system för individuell vägning av avfall, både för sopsug och från soprum
3. Samsortering av förpackningar med efterföljande maskinell sortering
4. Nyckelsystem för soprum

5. Teknikutveckling mobil sopsug (bl.a. konvertering till stationär anläggning)
6. System för grovavfall och farligt avfall i den växande staden
7. Teknikutveckling avfallskvarnssystem
8. System för urinseparering (Norra Djurgårdsstaden)
9. Fordonsteknik.

Projekten kommer att genomföras i samverkan med olika aktörer i branschen, både privata, kommunala och statliga. Status för projekten kommer att redovisas för nämnden i form av lägesrapporter under projektperioden 2011-2013.

När beslut har fattats om vilket/vilka projekt som ska genomföras kommer tidplan och budget att tas fram tillsammans med lämpliga externa samarbetspartners.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 maj 2011 enligt trafikkontorets förslag:

1 Trafik- och renhållningsnämnden ger trafikkontoret i uppdrag att genomföra de projekt som bedöms vara högst prioriterade.

2 Trafik- och renhållningsnämnden föreslår att medel ur tidigare års överskott för renhållningsverksamheten om högst 15 miljoner används för delfinansiering av projekten.

3 Trafik- och renhållningsnämnden överlämnar ärendet till kommunfullmäktige för beslut angående ianspråktagande av medel ur tidigare års överskott.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 april 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden uppdrar åt kontoret att välja ut projekt enligt förslagen prioriteringslista och genomföra dessa, i samarbete med externa aktörer. Trafikkontorets del av finansieringen uppgår till maximalt femton miljoner kronor och föreslås ske med medel ur tidigare års överskott från renhållningsverksamheten. Kontoret förelår att nämnden överlämnar ärendet till kommunfullmäktige för beslut angående ianspråktagande av medel ur tidigare års överskott.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 juni 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att den växande staden medför utmaningar för stadens avfallshantering. En tätare stad med ökad befolkning kommer medföra ökade avfallsmängder samtidigt som konkurrensen om utrymmet i stadsmiljön ökar, där avfallet ska tas om hand och transporteras bort. Samtidigt ska stadens miljömål uppfyllas där bland annat det farliga avfallet ska minimeras och en större andel av avfallet ska nyttiggöras. Detta innebär behov av utveckling inom avfallsområdet för att staden långsiktigt ska ha en resurs- och kostnadseffektiv samt miljömässigt hållbar avfallshantering. Stadsledningskontoret är positivt till de förslag på teknikutvecklingsprojekt som trafik- och renhållningsnämnden föreslår. Huvuddelen av dessa projekt syftar till en mer miljömässigt hållbar utveckling inom avfallsområdet. Stadsledningskontoret konstaterar att detta ligger i linje med det som kommunfullmäktige beslutat i samband med stadens budget för 2011, dvs. att nämnden ska följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet.

Stadsledningskontoret föreslår därför att trafik- och renhållningsnämnden får genomföra teknikutvecklingsprojekt om totalt 15 mnkr under åren 2011-2013, vilket finansieras genom att ta i anspråk av staden centralt avsatta medel, från tidigare bokslut, för renhållningsverksamhet. I bokslutet för 2010 uppgick stadens avsättning för renhållningsverksamhet till totalt 60,3 mnkr.

Stadsledningskontoret konstaterar, enligt uppgift från trafikkontoret, att det i dagsläget råder osäkerhet om vilka projekt som kommer att genomföras, när i tiden detta kan ske samt till vilken kostnad. Det råder också osäkerhet kring hur stor del som kan finansieras av externa samarbetspartners. Mot bakgrund av detta föreslår stadsledningskontoret att trafik- och renhållningsnämnden får återkomma i samband med stadens ordinarie uppföljningstillfällen för att medges budgetjustering.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att trafik- och renhållningsnämnden medges ta i anspråk centralt avsatta medel för renhållningsverksamhet, totalt 15 mnkr, för delfinansiering av teknikutvecklingsprojekt inom avfallshantering under åren 2011-2013.